

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET VOOR DE AANLEG VAN EEN GELUIDSWAL TER HOOGTE VAN SPIER

DEFINITIEF

buro bakker adviesburo voor ecologie bv

TOETSING FLORA- EN FAUNAWET
VOOR DE AANLEG VAN EEN GELUIDSWAL
TER HOOGTE VAN SPIER

Definitief

Gebruik en overname van gegevens
alleen toegestaan met volledige bronvermelding:

*Buro Bakker (2011);
Toetsing Flora- en faunawet voor de aanleg van een geluidswal
ter hoogte van Spier. Buro Bakker adviesburo voor ecologie BV te Assen,
in opdracht van Grontmij Noord.*

in opdracht van:

GRONTMIJ NOORD

contactpersoon:

DHR. A. LUINENBURG

uitgevoerd door:

BURO BAKKER ADVIESBURO VOOR ECOLOGIE BV
Weiersloop 9 Postbus 10034 9400 CA Assen tel. 0592-313389 fax. 0592-314643

Projectleiding:
Ir. M.S. Van Kerckvoorde

Veldwerk en rapportage:
Ing. M. Oudschoorn

Inhoud

1	INLEIDING.....	1
1.1	AANLEIDING EN DOEL.....	1
1.2	WETTELIJK KADER	1
1.3	METHODE.....	1
1.4	PLANGEBIED	1
1.5	VOORGENOMEN ONTWIKKELING	2
2	FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE	4
2.1	FLORA.....	4
2.2	VOGELS	4
2.3	VLEERMUIZEN.....	5
2.4	GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN	5
2.5	REPTIELEN EN AMFIBIEËN	5
2.6	VISSEN.....	6
2.7	ONGEWERVELDEN	6
2.8	LICHT BESCHERMDE SOORTEN.....	6
3	CONCLUSIES.....	7
3.1	SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN	7
3.2	SAMENVATTING VERVOLG	7
4	BRONNEN	8

BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET

1 INLEIDING

1.1 AANLEIDING EN DOEL

Men is voornemens een geluidswal aan de oostzijde van de A28 ter hoogte van Spier aan te leggen. Effecten op beschermde flora en fauna als gevolg van de gewenste ontwikkeling, kunnen niet op voorhand worden uitgesloten. Buro Bakker is gevraagd om middels een verkennende toetsing (quickscan) eventueel aanwezige beschermde flora en fauna in beeld te brengen en de effecten van de gewenste ontwikkeling op deze soorten te beoordelen.

Met de quickscan wordt eenduidig in beeld gebracht of en welke beschermde soorten in het plangebied aanwezig kunnen zijn. Indien de gewenste ontwikkeling kan leiden tot negatieve effecten voor deze soorten, leidt de quickscan tot aanbevelingen voor vervolgstappen. Het uiteindelijke doel is het afstemmen van de ontwikkeling op de aanwezigheid van beschermde soorten, zodat gewerkt wordt binnen de kaders van de Flora- en faunawet.

1.2 WETTELIJK KADER

De Nederlandse natuurwetgeving is gebaseerd op de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. De soortbescherming is hierbij uitgewerkt in de Flora- en faunawet. Deze wet beschermt een aantal veelal zeldzame of kwetsbare planten- en diersoorten. Relevant zijn in het kader van deze quickscan vooral de bepalingen die van toepassing zijn op ruimtelijk inrichting en ontwikkeling. De Flora- en faunawet is overal in Nederland van toepassing, ongeacht het type of de omvang van de werkzaamheden of activiteiten.

Er worden in de Flora- en faunawet drie verschillende beschermingsniveaus gehanteerd: een lichte, een matige en een zware bescherming. Voor soorten met een lichte bescherming geldt een algehele vrijstelling van de verbodsbepalingen. Bij matig en zwaar beschermde soorten zijn mitigerende maatregelen van toepassing als effecten van de gewenste ontwikkeling niet uitgesloten kunnen worden. Dit betekent dat ontwerp, planning en/of uitvoering afgestemd moeten worden op de beschermde soorten, zodanig dat de functionaliteit van de verblijfplaats van deze soorten behouden blijft. Een ontheffingsprocedure treedt in werking als mitigatie niet mogelijk is.

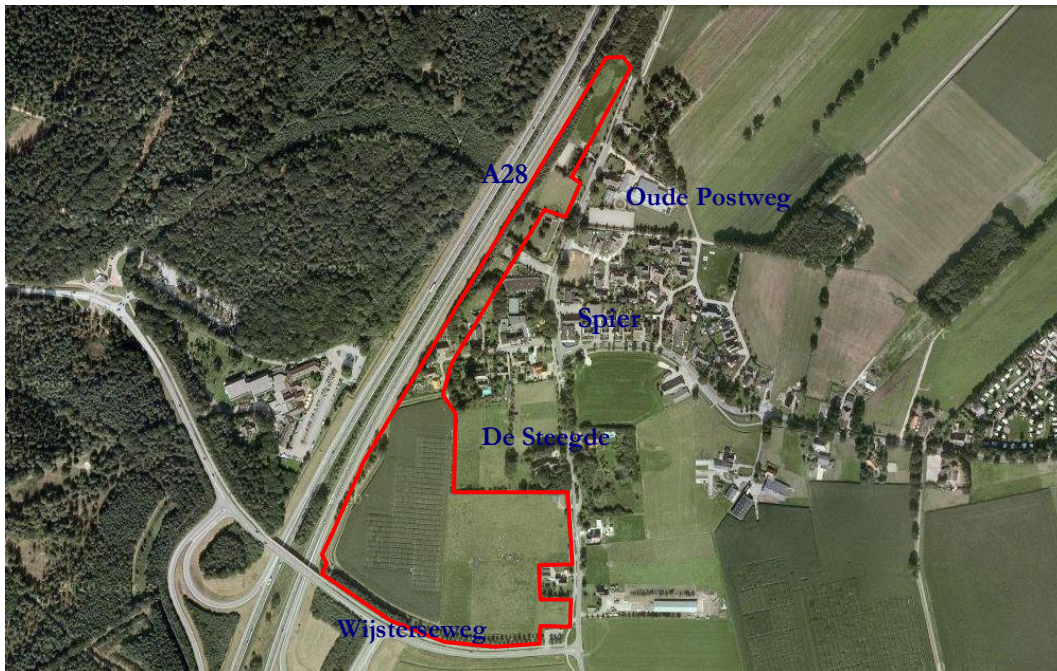
Een toelichting op de Flora- en faunawet staat in Bijlage I.

1.3 METHODE

Voor de beschikbare verspreidingsgegevens van beschermde soorten zijn de meest actuele en relevante bronnen geraadpleegd (zie bronnen achter in dit rapport). Op 9 juni 2011 is een ecologische verkenning in het gebied uitgevoerd. Daarbij is gelet op de aanwezigheid van beschermde flora en fauna. Daarnaast zijn inschattingen gemaakt van het (mogelijke) voorkomen van beschermde soorten op basis van terreinkenmerken. Hierbij zijn geen privéterreinen betreden.

1.4 PLANGEBIED

Het plangebied betreft een deel van de bebouwde kern van Spier met daarbij enkele weiden, landbouwgrond en een hertenkamp (zie figuur 1). Aan de noordzijde van het plangebied loopt deels al een aarden walletje, begroeid met jonge bomen. Langs de zuid- en westrand liggen enkele greppels. Aan de zuidrand loopt een dubbele bomenrij.

Figuur 1: De ligging van het plangebied (Bron: Google Earth Pro).

Plangebied in NO-richting

Oude Postweg in W-richting

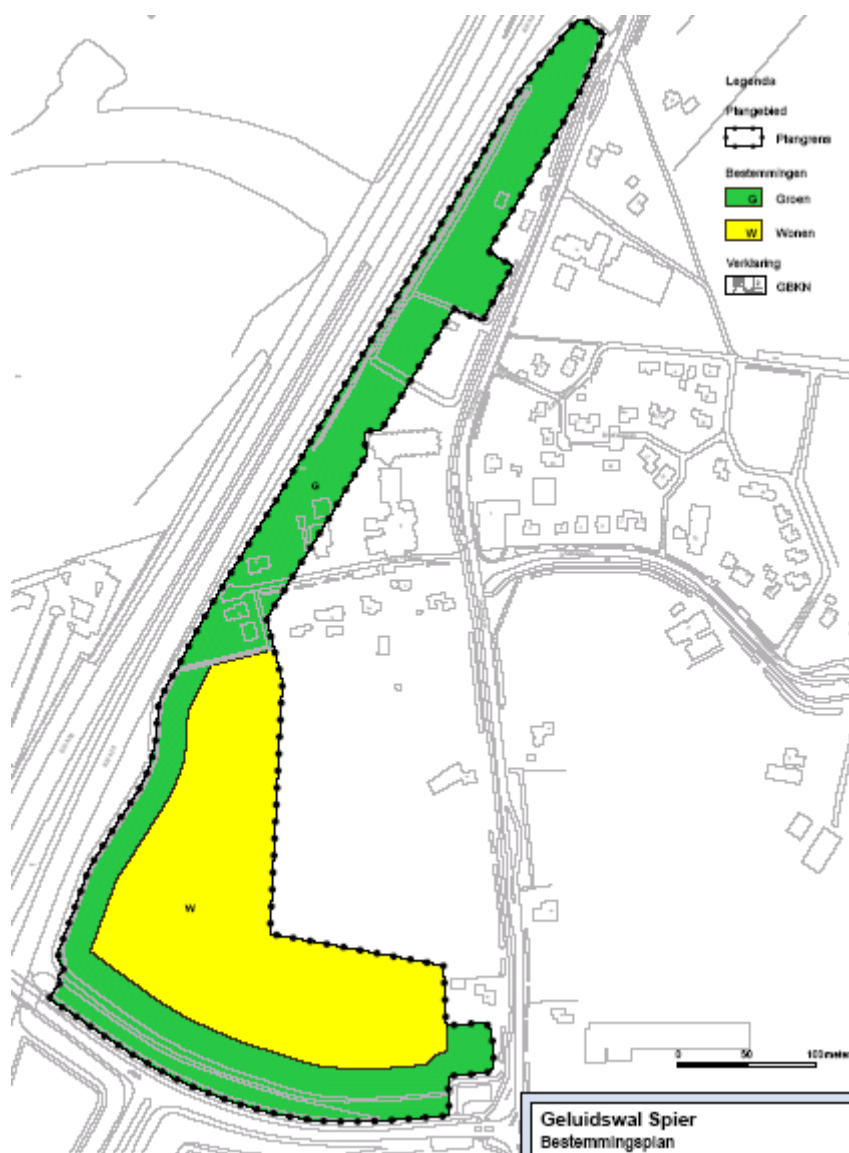
Figuur 2: Impressie van het plangebied.

1.5 VOORGENOMEN ONTWIKKELING

Er zal een 8 meter hoge wal, met een voetbreedte van minimaal 32 meter worden aangelegd. De wal zal ter hoogte van Spier, vanaf het beukenbos aan de westzijde van de Moraineweg tot aan het viaduct over de A28 (Wijsterseweg) lopen. De kleine uitloper in oostelijke richting langs de Wijsterseweg wordt bij de wal betrokken.

De bewonerszijde wordt als parkzone ingericht. Ter hoogte van de Oude Postweg zal de wal smaller zijn. Het zuidwestelijke deel in de hoek van de A28 en de Wijsterseweg, dat momenteel in gebruik is als weide en landbouwgrond, zal worden ingericht als woongebied. Mogelijk worden enkele woningen, die dicht langs de A28 staan, gesloopt.

Onderstaand figuur geeft aan waar de geluidswal gepland is en waar het woongebied wordt gerealiseerd.

Figuur 3: Begrenzing geluidswal (Grontmij, 2011)

2 FLORA EN FAUNA OP DE LOCATIE: POTENTIES, EFFECTEN EN VERVOLG

In de paragrafen 2.1 tot en met 2.7 wordt de (mogelijke) aanwezigheid van zwaar en matig zwaar beschermde flora en fauna besproken. De mogelijke aanwezigheid van deze soorten kan leiden tot de aanbeveling voor vervolgonderzoek of tot een mitigatieopgave. In paragraaf 2.8 wordt ingegaan op de aanwezigheid van licht beschermde soorten. Tevens worden de effecten beoordeeld die de voorgenomen ontwikkeling heeft op beschermde flora en fauna.

2.1 FLORA

Voorkomen

Er zijn geen zwaar of matig zwaar beschermde soorten aangetroffen. Deze kunnen gezien de terreinkarakteristieken en de biotoopeisen worden uitgesloten.

In de bermen langs de fietspaden en wegen groeien diverse soorten van voedselrijke bodem zoals Rode en Witte klaver, Smalle weegbree, Valse kamille, Herderstasje en diverse grassoorten. In de berm langs de A28 groeien soorten van zandige omstandigheden zoals Biggekruid en Oranje havikskruid.

Langs het fietspad langs de Wijsterseweg groeit een dubbele rij jonge Zomereiken. In de berm langs de A28 staat een enkele oude Zomereik (ca. 150 jr oud). In de tuinen van woningen langs de Oude Postweg staan ook diverse oudere bomen. In het bestaande walletje langs de A28 staan jonge exemplaren Zomereik, Ruwe berk en Hazelaar met ondergroei van Braam en Grote brandnetel.

De greppels zijn voor het merendeel niet watervoerend. Alleen in de hoek van de A28 en de Wijsterseweg is een vochtige laagte met Riet aanwezig.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.2 VOGELS

Voorkomen

Er zijn rond de mogelijk te slopen woonhuizen geen activiteiten van de jaarrond beschermde Huismus en Gierzwaluw waargenomen die duiden op aanwezigheid van nesten. Ook overige jaarrond beschermde soorten (roofvogels, uilen en enkele kolonievogels zoals Roek), kunnen worden uitgesloten.

Binnen het plangebied zijn ondermeer Pimpelmees, Ekster, Zwarte kraai, Witte kwikstaart en Boerenzwaluw foeragerend danwel rustend waargenomen.

Effecten en vervolg

Jaarrond beschermde soorten

Niet van toepassing.

Algemene broedvogels

Werkzaamheden, zoals het verwijderen van opgaand groen en slopen van bebouwing, die uitgevoerd worden tijdens het broedseizoen kunnen leiden tot verstoring of vernietiging van nesten. Dergelijke verstoring is niet toegestaan en hiervoor wordt bovendien geen ontheffing verleend. De hierboven beschreven werkzaamheden dienen daarom buiten het broedseizoen plaats te vinden. Het broedseizoen loopt globaal van half maart tot half juli.

2.3 VLEERMUIZEN

Verblijfplaatsen

Langs de Oude Postweg staan enkele woonhuizen (nr 4 en 6) die geschikte invliegmogelijkheden voor vleermuizen bieden. Met name de woonhuizen met dakpannen kunnen geschikte verblijfplaatsen voor gebouwbewonende vleermuizen bieden. Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger kunnen in de spouwmuur danwel onder het dak verblijven. De huizen zijn alleen vanaf de weg bekeken, omdat privéterreinen niet zijn betreden.

Het merendeel van het aanwezige opgaand groen in het plangebied is (zeer) jong. In de enkele oudere bomen zijn geen holtes aangetroffen, die geschikt kunnen zijn voor boombewonende soorten.

Belangrijke vliegroutes

Het aanwezige opgaand groen maakt geen onderdeel uit van een doorlopend lijnvormig element, dat als vliegroute kan fungeren.

Belangrijk foerageergebied

Binnen het plangebied kunnen soorten als Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en Rosse vleermuis foerageren. Het plangebied maakt naar verwachting geen essentieel deel uit van het foerageergebied. Daarbij zijn er in de nabijheid voldoende uitwijkmogelijkheden en zal het plangebied ook na de werkzaamheden weer als foerageergebied dienen.

Effecten en vervolg

Mochten de woningen gesloopt worden, zal er aanvullend onderzoek gedaan moeten worden naar eventuele verblijfplaatsen van vleermuizen. In een aantal onderzoeksronde gedurende het zomerhalfjaar worden alle belangrijke gebiedsfuncties voor vleermuizen onderzocht. Hiervoor worden de onderzoeksronde verdeeld over de fasen in de cyclus van vleermuizen, waarbij de eerste ronde in het voorjaar moet worden uitgevoerd.

2.4 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

Voorkomen

Het plangebied heeft geen waarde voor zwaar beschermde soorten zoals Das. Er zijn geen sporen (burchten, wissels, uitwerpselen) van deze soort aangetroffen. Voor de matig zwaar beschermde Eekhoorn is geen geschikt leefgebied aanwezig binnen het plangebied.

Er zijn tijdens het veldbezoek geen privéterreinen betreden, waardoor de geschiktheid van de mogelijk te amoveren woningen en bijgebouwen als verblijfplaatsen voor de matig zwaar beschermde Steenmarter niet ingeschat kon worden. Nabij Spier zijn diverse waarnemingen van de matig beschermde Steenmarter bekend (telmee.nl). Verblijfplaatsen van deze soort kunnen derhalve niet op voorhand worden uitgesloten.

Effecten en vervolg

Wanneer duidelijk of, en zo ja welke woningen en bijgebouwen zullen worden gesloopt, zal nader onderzoek moeten worden gedaan naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van de matig zwaar beschermde Steenmarter.

2.5 REPTIELEN EN AMFIBIEËN

Voorkomen

Op waarneming.nl is een Poelkikker nabij het plangebied waargenomen. Er zijn echter geen geschikte wateren voor deze soort binnen het plangebied aanwezig. Ook andere zwaar en matig zwaar beschermde amfibieën kunnen daardoor worden uitgesloten. Er is geen geschikt biotoop voor reptielen aanwezig.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.6 VISSSEN

Voorkomen

In het plangebied is geen oppervlaktewater aanwezig, waardoor het geen waarde heeft voor (beschermde) vissen.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.7 ONGEWERVELDEN

Voorkomen

Het plangebied biedt geen geschikt biotoop voor zwaar en matige zwaar beschermde soorten vlinders, libellen en overige ongewervelden.

Effecten en vervolg

Niet van toepassing.

2.8 LICHT BESCHERMDE SOORTEN

Voorkomen

Naast de in dit hoofdstuk behandelde matig en zwaar beschermde soorten, zal ook een aantal licht beschermde soorten voorkomen. In tabel 1 is hiervan een overzicht opgenomen.

Tabel 1. Overzicht van (mogelijk) voorkomende licht beschermde soorten in het plangebied.

Soortgroep	Soort	Type waarneming
Zoogdieren	Mol <i>Talpa europaea</i>	Molshopen waargenomen
	Egel <i>Erinaceus europaeus</i>	Leefgebied aanwezig
	Bosmuis <i>Apodemus sylvaticus</i>	Leefgebied aanwezig
	Bosspitsmuis <i>Sorex araneus</i>	Leefgebied aanwezig
	Huisspitsmuis <i>Crocidura russula</i>	Leefgebied aanwezig
	Veldmuis <i>Microtus arvalis</i>	Holletjes waargenomen
	Hermelijn <i>Mustela erminea</i>	Jachtgebied aanwezig
	Wezel <i>Mustela nivalis</i>	Jachtgebied aanwezig
	Bunzing <i>Mustela putorius</i>	Jachtgebied aanwezig
	Haas <i>Lepus europaeus</i>	Leefgebied aanwezig
Amfibieën	Bruine kikker <i>Rana temporaria</i>	Land- en winterbiotoop aanwezig
	Bastaardkikker <i>Rana klepton esculenta</i>	Land- en winterbiotoop aanwezig
	Gewone pad <i>Bufo bufo</i>	Land- en winterbiotoop aanwezig
	Kleine watersalamander <i>Triturus vulgaris</i>	Land- en winterbiotoop aanwezig

Effecten en vervolg

De negatieve effecten op licht beschermde planten en dieren zullen niet leiden tot het vernietigen van hele populaties. Het betreft allemaal algemene soorten waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Schade aan soorten waarvoor een vrijstelling geldt voor de Flora- en faunawet hoeft niet te worden gecompenseerd. Op deze soorten is de zorgplicht wel van kracht (artikel 2 Flora- en faunawet). De zorgplicht bepaalt dat men wilde planten en dieren zo min mogelijk schade dient te berokkenen. Een veelgebruikte invulling van deze zorgplicht bestaat uit het ongeschikt maken van het plangebied voor dieren, door deze enkele dagen voorafgaande aan de werkzaamheden kort af te maaien. Dieren krijgen dan de tijd om het plangebied te verlaten en elders leefgebied te zoeken.

3 CONCLUSIES

3.1 SAMENVATTING MATIG EN ZWAAR BESCHERMDE SOORTEN

In de tabel hieronder staan de zwaar en matig zware soort(groep)en vermeld die (mogelijk) binnen het plangebied voorkomen

Tabel 2. Overzicht van waargenomen of waarschijnlijk in het plangebied voorkomende zwaar of matig zwaar beschermde fauna.

Soortgroep	Soort	Functie	Beschermingsregime
Vogels	Alle broedvogels	Broedgelegenheid aanwezig	Zwaar beschermd
Zoogdieren	Vleermuizen	Mogelijk verblijfplaatsen in te slopen woningen aanwezig	Zwaar beschermd
	Steenmarter	Mogelijk verblijfplaatsen in te slopen woningen aanwezig	Matig beschermd

De overige in het plangebied gevonden en te verwachten soorten zijn licht beschermd. Voor deze soorten geldt een vrijstelling. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet hoeft voor deze soorten niet te worden aangevraagd. De algemene zorgplicht (zie Bijlage 1) is dan wel van kracht.

3.2 SAMENVATTING VERVOLG

Indien duidelijk is of, en zo ja welke bebouwing gesloopt zal worden, dient nader onderzoek naar aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen te worden uitgevoerd. Dit dient, conform het vleermuisprotocol, een aantal bezoeken in de periode juni-augustus te worden uitgevoerd. Indien verblijfplaatsen (kraam-, zomer-, paar- en/of winterverblijfplaats) aanwezig zijn, dienen deze te worden gemitigeerd. Deze maatregelen dienen in een activiteitenplan te worden beschreven.

Daarnaast dient een nader onderzoek naar aanwezigheid van verblijfplaatsen van de matig zwaar beschermde Steenmarter te worden uitgevoerd. Hiertoe moeten de te slopen woonhuizen en bijgebouwen van binnen worden geïnspecteerd op sporen van de soort (latrines, voedselresten). Dit kan het hele jaar rond worden uitgevoerd. Indien verblijfplaatsen worden vastgesteld dienen mitigerende maatregelen te worden uitgevoerd, welke in een werkprotocol worden vastgelegd.

Eventueel kan er op voorhand worden uitgegaan van de aanwezigheid van de Steenmarter. Zodoende hoeft geen nader onderzoek worden uitgevoerd. Mitigerende maatregelen zoals de sloopwijze en periode waarin gesloopt dient hierop te worden afgestemd. Dit houdt in dat er gefaseerd gesloopt wordt (interieur strippen, dak eraf etc.) en de sloop vanaf één zijde plaatsvindt, zodat eventueel aanwezige dieren kunnen ontsnappen. Daarnaast is het van belang de werkzaamheden buiten de kraamperiode (maart-juli) uit te voeren. De meest geschikte periode hiervoor is het najaar. De sloop is op deze wijze goed te combineren met de noodzaak buiten het vogelbroedseizoen te slopen. Echter zal na afloop van het vleermuisonderzoek worden nagaan of het najaar ook voor deze soortgroep de juiste periode om te slopen is. Door vervolgens in de nieuwe inrichting enkele takkenhopen en/of grote nestkasten aan te brengen, wordt gezorgd voor compensatie van de mogelijk verloren gegane verblijfplaatsen. Deze werkwijze dient in een ecologisch werkprotocol te worden vastgelegd.

Wat betreft de (mogelijk) voorkomende licht beschermde soorten zijn geen vervolgstappen noodzakelijk.

4 BRONNEN

Flora

Werkgroep Florakartering Drenthe, 1999. Atlas van de Drentsche Flora. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem / Werkgroep Florakartering Drenthe.

Amfibieën en reptielen

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft (RAVON) (redactie), 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. Nationaal natuurhistorisch museum Naturalis, European Invertebrate Survey - Nederland, Leiden.

Zoogdieren

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk, J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging.

Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Over hun ecologie, gedrag en verspreiding. Schuyt & Co Uitgevers, Haarlem.

Vogels

Bijlsma, R.G., F. Hustings & C.J. Campbuisen, 2001. Algemene en schaarse vogels van Nederland (Avifauna van Nederland 2). GMB Uitgeverij / KNNV Uitgeverij, Haarlem / Utrecht.

DR-loket, 2009. Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten Flora- en faunawet.

Insecten

Dijkstra, A.C.J., J. de Vries en B.J. Hoenjten, 2003. Dagvlinders in Drenthe. Voorkomen en verspreiding 1990 - 2001. Uitgeverij PubliQue / Vlinderwerkgroep Drenthe.

Nederlandse vereniging voor libellenstudie (2008). Brachytron 11(2) Themanummer: actualisatie atlas, NVI,

Overig

www.waarneming.nl

www.telmee.nl

Google Earth Pro. 2009 Tele Atlas.

BIJLAGE I FLORA- EN FAUNAWET

Wetsartikelen

Door de in april 2002 in werking getreden Flora- en faunawet is de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. Het doel van de wet is om in het wild levende planten en dieren te beschermen. Voor dit project zijn de volgende artikelen van de wet relevant:

- Artikel 2 legt een zorgplicht op. Dat houdt in dat ingrepen zodanig worden uitgevoerd dat de beïnvloeding van de in het wild levende soorten planten en dieren minimaal is.
- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
- Artikel 9 verbiedt het doden, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 10 verbiedt het verontrusten van beschermde dieren.
- Artikel 11 verbiedt het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten of holen van beschermde inheemse dieren.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Beschermingscategorieën

De Flora- en faunawet in samenhang met het Besluit en de Regeling beschermde dier- en plantensoorten biedt de mogelijkheid tot het verkrijgen van vrijstellingen en ontheffingen van die verboden, mits aan voorwaarden wordt voldaan. De volgende beschermingsregimes worden onderscheiden:

Licht beschermde soorten. Hieronder vallen de zogenaamde tabel 1-soorten. Dit betreft een aantal beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt op voorhand een vrijstelling, mits bij ingrepen sprake is van de uitvoering van bepaalde werkzaamheden in het kader van bestendig beheer en onderhoud, bestendig gebruik of de uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting.

Matig beschermde soorten. Dit betreft soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling of ontheffing wordt verleend. Voor deze soorten geldt een vrijstelling, als volgens een door de Minister van LNV (thans EL&I) goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Als niet volgens een gedragscode wordt gewerkt, zal voor deze soorten een ontheffing aangevraagd moeten worden. Deze ontheffing wordt verleend als geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten (de zogenaamde lichte toets).

Zwaar beschermde soorten. Dit zijn soorten die vermeld zijn in bijlage 1 van het Besluit vrijstelling beschermde dier- en plantensoorten, alsmede soorten die voorkomen op Bijlage IV van de Habitatrichtlijn alsmede de van nature binnen de Europese Unie voorkomende vogelsoorten. Een ontheffing met betrekking tot deze soorten wordt verleend als wordt voldaan aan drie criteria: 1) er wordt geen afbreuk gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de betreffende soorten; 2) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang; 3) er is geen andere bevredigende oplossing. Aan de alle drie de criteria moet worden voldaan. Deze vormen gezamenlijk de zogenaamde uitgebreide toets.

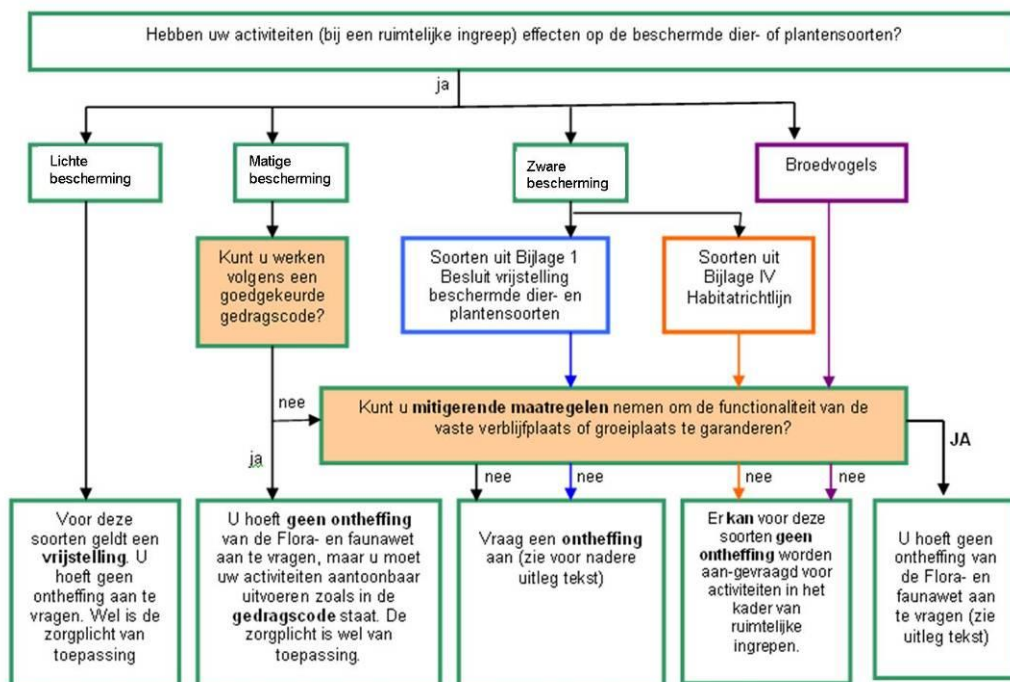
Broedvogels Voor vogels, evenals voor diersoorten genoemd op bijlage IV van de Habitatrichtlijn en bepaalde soorten die bij amvb zijn aangewezen, geldt ingevolge de Flora- en wet het zwaardere beschermingsregime. Dit beschermingsregime is aan de orde bij de ontheffingverlening. Werkzaamheden waarbij nesten of vaste rust- en verblijfplaatsen worden beschadigd, vernield, uitgehaald, weggenomen of verstoord, zijn op grond van artikel 11 Flora-

en faunawet verboden. Voor veel vogels wordt aangenomen dat zij alleen tijdens het broedseizoen een nestplaats respectievelijk een vaste rust- en verblijfplaats hebben en buiten deze periode niet. Om te voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met het verbod van artikel 11 Flora- en faunawet, dient in dat geval het broedseizoen te worden ontzien. Voor een kleine groep vogels geldt dat zij hun nestplaatsen respectievelijk hun vaste rust- en verblijfplaatsen jaarrond in gebruik (kunnen) hebben. Deze plaatsen vallen dan ook jaarrond onder het beschermingsregime van artikel 11. De vogelsoorten waarvoor dit geldt, zijn door de Dienst Regelingen van het Ministerie van EL&I vermeld op de "Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep" van augustus 2009. Door het treffen van mitigerende maatregelen kan worden voorkomen dat in strijd wordt gehandeld met de verbodsbepaling van artikel 11 Flora- en faunawet. Indien aantasting of verstorend van de nestplaats of de vaste rust- en verblijfplaats niet te voorkomen is, dient een ontheffingsaanvraag te worden ingediend.

TOETSINGSKADER FLORA- EN FAUNAWET

Stroomschema

Op 26 augustus 2009 is door het toenmalige ministerie van LNV een aangepast beoordelingsschema voor de ontheffingsplicht bij ruimtelijke ingrepen gepubliceerd (Min. LNV, 2009). Centraal in deze beoordelingswijze staan de mitigerende maatregelen waarmee de functionele leefomgeving van beschermde planten en dieren behouden moet blijven. Pas als de effecten van de beoogde ruimtelijke ingrepen op beschermde soorten niet gemitigeerd kunnen worden, is er in het kader van de Flora- en faunawet sprake van een ontheffingsplicht. In het stroomschema in figuur A is de beoordelingswijze voor soorten met een verschillend beschermingsregime uitgewerkt.

Figuur A. Stroomschema van de werking van de Flora- en faunawet bij ruimtelijke ingrepen (op basis van: ministerie van LNV, 2009).

Mitigatie als uitgangspunt

Als er bij de effectenbeoordeling van een activiteit is vastgesteld dat negatieve gevolgen op beschermde soorten kunnen optreden (dat wil zeggen: overtreding van de verbodsbepalingen van artikel 8 t/m 12 in de Flora- en faunawet), zijn vervolgstappen aan de orde. Met uitzondering van de categorie 1 soorten, waarvoor een vrijstelling geldt, staat het treffen van mitigerende maatregelen hierbij steeds centraal. Mitigerende maatregelen zijn gericht op het voorkomen van negatieve gevolgen van een activiteit. Onder mitigatie valt bijvoorbeeld het aanpassen van de planning van de werkzaamheden op de aanwezigheid van beschermde soorten, het wegvangen van dieren voorafgaand aan werkzaamheden of het aanbieden van alternatieve verblijf- en foerageerplekken.

De mitigerende maatregelen zijn voldoende als de functionaliteit van het leefgebied continu behouden blijft. Belangrijke aspecten hierbij zijn:

- Het leefgebied omvat naast een voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats ook de foerageergebieden en de migratieroutes die nodig zijn om de verblijfplaats te gebruiken.
- Ook een tijdelijke achteruitgang als gevolg van de activiteit is niet toegestaan. De mitigatie moet dus al werken op het moment dat het negatieve effect van de activiteit optreedt.
- Over het succes van de mitigerende maatregel dient een hoge mate van zekerheid te bestaan. Deze zekerheid kan bijvoorbeeld verkregen worden door wetenschappelijk onderzoek of aantoonbare praktijkervaringen.

Procedures per beschermingscategorie

Uit figuur A. blijkt dat er bij elke beschermingscategorie op een andere manier invulling gegeven kan worden aan de mitigatie van effecten.

Licht beschermde soorten. Voor deze soorten geldt een algehele vrijstelling. Er geldt geen mitigatieverplichting. Wel is de zorgplicht van toepassing. Deze plicht houdt in dat iedereen bij al zijn handelen nadelige gevolgen voor alle in het wild levende dieren en planten zoveel mogelijk moet voorkomen. Het onnodig toebrengen van schade is niet toegestaan.

Matig beschermde soorten. Voor het uitvoeren van mitigerende maatregelen kan bij matig beschermde soorten worden teruggegrepen op een goedgekeurde gedragscode (of eventueel zelf een gedragscode worden opgesteld). Gedragscodes worden opgesteld door sectoren (zoals waterschappen, gemeenten of de bouwsector) en ter goedkeuring voorgelegd aan Dienst Regelingen. Iedereen kan gebruik maken van deze gedragscodes voor zover de betreffende activiteit en het effect hiervan op beschermde soorten in de gedragscode zijn opgenomen. De situatiespecifieke uitwerking van de mitigatie moet dan worden vastgelegd in een ecologisch werkprotocol. Als geen gedragscode beschikbaar is, geldt de werkwijze zoals bij zwaar beschermde -soorten is beschreven.

Zwaar beschermde soorten. Het werken volgens een gedragscode is bij zwaar beschermde soorten niet toegestaan. De mitigerende maatregelen moeten in dit geval worden vastgelegd in een activiteitenplan. In de praktijk zullen de mitigerende maatregelen die in een activiteitenplan worden vastgelegd veel overeenkomst vertonen met een werkprotocol voor matig beschermde soorten. Een wezenlijk verschil is dat er geen goedkeuring van Dienst Regelingen aan een activiteitenplan ten grondslag ligt. Formeel is deze goedkeuring niet nodig; met de uitvoering van mitigerende maatregelen worden negatieve effecten immers voorkomen. Het Ministerie van EL&I adviseert echter wel om het activiteitenplan ter beoordeling aan Dienst Regelingen voor te leggen. Een positieve afwijzing van de aanvraag van Dienst Regelingen verkleint de kans op vertraging, bijvoorbeeld als er iemand bezwaar maakt tegen de plannen.

Vogels. Voor broedvogels bestaat de mitigatie in de regel uit het ontzien van de broedtijd of het treffen van maatregelen om te voorkomen dat vogels in het projectgebied tot broeden komen. Voor soorten met een jaarrond beschermde nestplaats is daarnaast een omgevingscheck vereist. Hierbij moet worden vastgesteld of de soort zelfstandig in de omgeving een

vervangend nest kan vinden. Is dat niet het geval dan moet een alternatief nest worden aangeboden. Als ook dat niet mogelijk is, geldt er een ontheffingsplicht.

Ontheffingsplicht

Op het moment dat de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten met het uitvoeren van mitigerende maatregelen niet gegarandeerd kan worden, is er sprake van een ontheffingsplicht. De aanvraag voor een ontheffing, of bij een WABO-procedure voor een zogenaamde verklaring van geen bedenkingen, wordt door Dienst Regelingen op de volgende criteria beoordeeld:

1. De gunstige staat van instandhouding van de soort
2. Is er sprake van een wettelijk belang (niet voor matig beschermde soorten)
3. Is er een alternatieve oplossing (niet voor matig beschermde soorten).

Dienst Regelingen zal beoordelen of het wettelijk belang zwaarder weegt dan overtreding van de verbodsbepalingen.

Voor soorten uit Bijlage IV van de Habitatrichtlijn (dit betreft een aantal van de zwaar beschermde soorten, waaronder alle vleermuizen) alsmede voor broedvogels geldt dat ruimtelijke ingrepen geen wettelijk belang zijn voor een ontheffing. Er dient sprake te zijn van een zwaarder belang, zoals volksgezondheid, openbare veiligheid of grote redenen van openbaar belang. Als dit zwaardere belang niet aanwezig is, is voor deze soorten het uitvoeren van voldoende mitigerende maatregelen de enige manier om doorgang aan het initiatief te kunnen geven.

Rode lijsten

Soorten zijn opgenomen in Rode lijsten als ze worden bedreigd in hun voortbestaan. Deze lijsten omvatten verdwenen, ernstig bedreigde, bedreigde, kwetsbare en gevoelige planten en dieren in Nederland, verdeeld over achttien soortgroepen. Maatgevend voor plaatsing op deze lijst is mede de mate van afname van een soort in de afgelopen jaren. De Rode lijst biedt echter geen bescherming zoals de Flora- en faunawet dat doet. Voor het Ministerie van LNV zijn de Rode lijsten mede richtinggevend voor het te voeren natuurbeleid. Het Ministerie streeft ernaar dat een volgende Rode lijst, die per soortgroep elke tien jaar verschijnt, kleiner zal zijn dan de huidige lijst. Hiertoe stimuleert het Ministerie dat bij bescherming en beheer van gebieden rekening wordt gehouden met de Rode lijst-soorten, en dat zo nodig en zo mogelijk aanvullende soortgerichte maatregelen zullen worden genomen. Van de verschillende overheden en terreinbeherende organisaties mag worden verwacht dat zij bij beleid en beheer rekening houden met de Rode lijsten (Ministerie van LNV, 2004). In de Rode lijst worden diverse categorieën onderscheiden:

- ernstig bedreigd (EB): zeer sterk afgenomen en nu zeer zeldzaam;
- bedreigd (BE): sterk afgenomen en nu zeldzaam tot zeer zeldzaam, of zeer sterk afgenomen en nu zeldzaam;
- kwetsbaar (KW): matig afgenomen en nu vrij tot zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen en nu vrij zeldzaam;
- gevoelig (GE): stabiel of toegenomen maar zeer zeldzaam, of sterk tot zeer sterk afgenomen maar nog algemeen.

25 maart 2015

Vormgeving:
Joop Striker, Assen